

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0256/2011

29.6.2011

*****I**

RAPORT

Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kaheksa kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks
(KOM(2010)0509 – C7-0289/2010 – 2010/0262(COD))

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon

Raportöör: Vital Moreira

Kasutatud tähised

- * Nõuandemenetlus
- *** Nõusolekumenetlus
- ***I Seadusandlik tavamenetlus (esimene lugemine)
- ***II Seadusandlik tavamenetlus (teine lugemine)
- ***III Seadusandlik tavamenetlus (kolmas lugemine)

(Märgitud menetlus põhineb õigusakti eelnõus esitatud õiguslikul alusel.)

Õigusakti eelnõu muudatusettepanekud

Euroopa Parlamendi muudatusettepanekutes märgistatakse õigusakti eelnõusse tehtud muudatused **paksus kaldkirjas**. Tavalises kaldkirjas märgistus on mõeldud asjaomastele osakondadele ja tähistab neid õigusakti eelnõu osi, mille kohta on tehtud parandusettepanek lõpliku teksti vormistamiseks (nt ilmselged vead või väljajätmised mõnes keeleversioonis). Selliste parandusettepanekute puhul tuleb saada vastavate tehniliste osakondade nõusolek.

Kui õigusakti eelnõus soovitakse muuta kehtivat õigusakti, märgitakse muudatusettepaneku päises kolmandale reale viide kehtivale õigusaktile ning neljandale reale viide muudetavale sättele. Kui Euroopa Parlament soovib muuta kehtivat sätet, mida õigusakti eelnõus ei muudeta, märgistatakse muutmata jäävad tekstiosad **paksus kirjas**. Väljajäetav tekstiosa tähistatakse sümboliga [...]. [...].

SISUKORD

Lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI ÕIGUSLOOME GA SEOTUD RESOLUTSIOONI PROJEKT . 5	
SELETUSKIRI.....	6
MENETLUS.....	10

EUROOPA PARLAMENDI ÕIGUSLOOMEGA SEOTUD RESOLUTSIOONI PROJEKT

ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kaheksa kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks

(KOM(2010)0509 – C7-0289/2010 – 2010/0262(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament;

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (KOM(2010)0509);
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 207, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C7-0289/2010);
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3;
 - võttes arvesse Portugali parlamendi poolt õigusakti eelnõule esitatud täiendusi;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 55;
 - võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit (A7-0256/2011),
1. võtab vastu esimese lugemise seisukoha, võttes üle komisjoni ettepaneku;
 2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamenti saata, kui komisjon kavatses seda oluliselt muuta või selle teise tekstiga asendada;
 3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

SELETUSKIRI

1. Taust

Määrusega 428/2009¹ kehtestatud ELi kahesuguse kasutusega kaupade² kontrollisüsteemi kohaselt on kõnealuse määruse lisas loetletud kahesuguse kasutusega kaupade ekspordiks vaja luba. Kõnealuse määruse I lisa sõltub suuresti otsustest, mis on tehtud rahvusvaheliste ekspordikontrollirežiimide – nagu Austraalia grupp (AG) bioloogiliste ja keemiliste materjalide puhul, tuumatarneriikide grupp (NSG) tsiviilkasutuseks ettenähtud tuumakaupade puhul, raketitehnoloogia kontrollirežiim (MTCR) ja Wassenaari kokkulepe (WA) tavarelvade ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiate puhul – raames konsensuse alusel. Alusmääruse 428/2009 artiklis 15 on sätestatud, et „I lisas esitatud kahesuguse kasutusega kaupade loetelu ajakohastatakse kooskõlas selliste ülesannete ja kohustustega ning nende võimalike muudatustega, mida liikmesriigid on võtnud tuumarelvade leviku tõkestamise rahvusvahelise korra ja ekspordi kontrollimise korra raames või asjakohaste rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimise tulemusel”.

Wassenaari kokkulepe tavarelvastuse ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordikontrolli kohta (WA) kehtestati selleks, et edendada läbipaistvust ja vastutustunnet tavarelvastuse ning kahesuguse kasutusega kaupade edasitoimetamisel, hoides seeläbi ära destabiliseerivat hankimist. See on külma sõja aegse mitmepoolse ekspordikontrolli kooskõlastuskomitee (COCOM) järglane ning sellele pandi alus 12. juulil 1996 Hollandis Haagi lähedal Wassenaari linnas. Wassenaari kokkulepe on oluliselt vähem range kui COCOM, keskendudes esmajoonel siseriiklike ekspordikontrolli süsteemide läbipaistvusele ning andmata üksikliikmetele organisatsioonilistes otsustes vetoõigust. Osalisriigid³ püüavad tagada oma siseriikliku poliitika abil, et selliste kaupade edasitoimetamine ei aitaks kaasa militaarvõimekuse loomisele või tugevdamisele ning et seda ei suunataks ümber sellise võimekuse toetuseks. Wassenaari kokkuleppe osalisriikide esindajad kohtuvad regulaarselt Viinis, kus asub kokkuleppe sekretariaat. Otsused võetakse vastu iga-aastaselt Wassenaari kokkuleppe plenaaristungil, millel osalevad kõigi osalisriikide esindajad.

Austraalia grupp (AG) on mitteametlik riikide grupp, mis loodi Austraalia valitsuse algatusel 1985. aastal ajendatuna keemiarelvade tõhusast kasutamisest Iraagis 1984. aastal, selleks et aidata liikmesriikidel tuvastada see osa oma ekspordist, mida tuleb kontrollida, et mitte aidata kaasa keemiliste ja bioloogiliste relvade levikule. Grupp, mis koosnes algselt 15 liikmest, pidas oma esimese koosoleku 1989. aasta septembris. Praegu kuulub sellesse 41 liiget⁴, k.a

¹ NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 428/2009, 5. mai 2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks.

² Kahesuguse kasutusega kaubad on määruses 428/2009 määratletud kui „kaubad, sealhulgas tarkvara ja tehnoloogia, mida saab kasutada nii tsiviil- kui ka sõjalisel otstarbel, kaasa arvatud kaubad, mida saab kasutada nii rahuotstarbelisel eesmärgil, st mitte lõhkeainena, kui ka abivahendina tuumarelvade või muude tuumalõhkeahelduste tootmisel”.

³ Praegu Argentina, Austraalia, Austria, Belgia, Bulgaaria, Kanada, Horvaatia, Tšehhi Vabariik, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Iirimaa, Itaalia, Jaapan, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Uus-Meremaa, Norra, Poola, Portugal, Korea Vabariik, Rumeenia, Vene Föderatsioon, Slovakkia, Sloveenia, Lõuna-Aafrika, Hispaania, Rootsi, Šveits, Türgi, Ukraina, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid.

⁴ Argentina (1993), Korea Vabariik (1996), Austraalia (1985), Läti (2004), Austria (1989), Leedu (2004), Belgia (1985), Luksemburg (1985), Bulgaaria (2001), Malta (2004), Kanada (1985), Madalmaad (1985), Horvaatia (2007), Uus-Meremaa (1985), Küprose Vabariik (2000), Norra (1986), Tšehhi Vabariik (1994), Poola (1994), Taani (1985), Portugal (1985), Eesti (2004), Rumeenia (1995), Euroopa Komisjon (1985), Slovaki Vabariik (1994), Soome (1991), Sloveenia (2004), Prantsusmaa (1985), Hispaania (1985), Saksamaa (1985), Rootsi (1991), Kreeka

kõik OECD liikmed (v.a Mehhiko), Euroopa Komisjon ja kõik 27 ELi liikmesriiki. Austraalia grupi liikmed rakendavad ekspordikontrolli ühtse koostisosade loetelu suhtes, sealhulgas mõningad, mille eksport ei ole keemiarelvade konventsiooniga keelatud, kuid mida saab kasutada keemiarelvade valmistamiseks. Austraalia grupi eesmärk on võimaldada ekspordivatel ja transiidiriikidel minimeerida keemiliste ja bioloogiliste relvade levikule kaasaaitamise ohtu. Grupp kohtub korra aastas. Kõik Austraalia gruppi kuuluvad liikmed on keemiarelvade konventsiooni ja bioloogiliste relvade konventsiooni osapooled.

Raketitehnoloogia kontrollrežiimi (MTCR) asutasid 1987. aastal Kanada, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Jaapan, Suurbritannia ja Ameerika Ühendriigid, et ohjeldada mehitamata tuumarelvade kandesüsteemide, eriti selliste, mis suudavad kanda vähemalt 500 kg koormust vähemalt 300 km kaugusele¹, levikut. 1992. aasta koosolekul Oslos leppisid osalisriigid kokku MTCR funktsionaalse reguleerimisala laiendamise suhtes nii, et see hõlmaks kõigi massihävitusrelvade mehitamata kandeõhusõidukite leviku tõkestamist. Keelatud materjalid on jagatud kahte kategooriasse, mis on esitatud MTCR varustuse, tarkvara ja tehnoloogia lisas. Raketitehnoloogia kontrollrežiim on aidanud edukalt kaasa mitme ballistiliste raketide programmi aeglustamisele või lõpetamisele. 2002. aastal täiendati MTCRi ballistiliste kanderaketide leviku tõkestamise rahvusvahelise tegevusjuhendiga (tuntud ka Haagi tegevusjuhendina), mis kutsub piiramisele ja ettevaatusele massihävitusrelvi kanda suutvate ballistiliste raketide süsteemi leviku suhtes.

Tuumatarneriikide grupp (NSG) on veel üks tuumarelvade levikut tõkestav rahvusvaheline organ, mis kontrollib selliste materjalide ekspordi ja edasitoimetamist, mida võib rakendada tuumarelvade arendamisel, ning mis täiustab olemasolevate materjalide ohutus- ja kaitsemeetmeid. Grupp loodi 1974. aastal vastusena samal aastal läbi viidud India tuumakatsetusele, mis näitas, et teatud eriomast mitte relvastuseks mõeldud tuumatehnoloogiat saab hõlpsalt kasutada relvade väljatöötamisel. Tuumarelvade leviku tõkestamise lepingule allkirjutanud riigid nägid vajadust piirata täiendavalt tuumavarustuse, -materjalide ja -tehnoloogia ekspordi. Algselt kuulus rühma seitse riiki: Kanada, Lääne-Saksamaa, Prantsusmaa, Jaapan, Nõukogude Liit, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid. Aastatel 1976–1977 suurenes liikmete arv viieteistkümmeni: liitusid Belgia, Tšehhoslovakkia, Ida-Saksamaa, Itaalia, Madalmaad, Poola, Rootsi ja Šveits. Hiina liitus 2004. aastal. Euroopa Komisjon osaleb rühmas vaatlejana².

Määruse I lisa ajakohastati viimati määruse 428/2009 vastuvõtmisel 5. mail 2009. Sellest alates on kõik rahvusvahelised ekspordikontrollirežiimid oma kontrollinimekirju muutnud ja ajakohastanud. Seega tuleks vajalikud muudatused teha ka I lissasse.

2. Märkused

(1985), Šveits (1987), Ungari (1993), Türgi Vabariik (2000), Island (1993), Ukraina (2005), Iirimaa (1985), Ühendkuningriik (1985), Itaalia (1985), Ameerika Ühendriigid (1985), Jaapan (1985).

¹ Praegu on liikmeteks Argentina (1993), Austraalia (1990), Austria (1991), Belgia (1990), Bulgaaria (2004), Brasiilia (1995), Kanada (1987), Tšehhi Vabariik (1998), Taani (1990), Soome (1991), Prantsusmaa (1987), Saksamaa (1987), Kreeka (1992), Ungari (1993), Island (1993), Iirimaa (1992), Itaalia (1987), Jaapan (1987), Luksemburg (1990), Madalmaad (1990), Uus-Meremaa (1991), Norra (1990), Poola (1998), Portugal (1992), Korea Vabariik (2001), Vene Föderatsioon (1995), Lõuna-Aafrika (1995), Hispaania (1990), Rootsi (1991), Šveits (1992), Türgi (1997), Ukraina (1998), Ühendkuningriik (1987), Ameerika Ühendriigid (1987).

² Praegused liikmed on Argentina, Austraalia, Austria, Valgevene, Belgia, Brasiilia, Bulgaaria, Kanada, Hiina, Horvaatia, Küpros, Tšehhi Vabariik, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Island, Iirimaa, Itaalia, Jaapan, Kasahstan, Korea Vabariik, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Uus-Meremaa, Norra, Poola, Portugal, Rumeenia, Vene Föderatsioon, Slovakkia, Sloveenia, Lõuna-Aafrika, Hispaania, Rootsi, Šveits, Türgi, Ukraina, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid. Euroopa Komisjon osaleb vaatlejana.

Senini võeti määruse I lisa peaaegu automaatselt ELi õigusesse ilma Euroopa Parlamendi või Euroopa Liidu riikide parlamentide osaluseta. ELi kooskõlastatust ja esindatust rahvusvahelistes kontrollirežiimides iseloomustas ELi suurte liikmesriikide juhtiv roll ning otsuste tegemine ja poliitika kujundamine suletud uste taga valitsustevahelise ühise välis- ja julgeolekupoliitika kontseptsiooni raames. Kõik ELi liikmesriigid on tuumatarneriikide grupi ja Austraalia grupi liikmed, kuid Küpros ei ole Wassenaari kokkuleppega liitunud ning Küpros, Eesti, Läti, Leedu, Malta, Sloveenia, Slovakkia ja Rumeenia ei ole raketitehnoloogia kontrollirežiimi liikmed. Peale selle on Euroopa Komisjon Austraalia grupi asutajaliige ning tuumatarneriikide grupi vaatleja, kuid tal ei ole mingit rolli Wassenaari kokkuleppes ega raketitehnoloogia kontrollirežiimis. Sellest tulenevalt ei saa ükski Euroopa Liidu institutsioon praegu tagada ELi poliitika kooskõlastatust rahvusvaheliste kontrollirežiimide suhtes ja nende sees.

Euroopa Parlamendi ees on komisjoni ettepanek, mida on võimalik muuta. Tuleb aga märkida, et parlamendi tegutsemisruum on üsna piiratud. Õigusakti ettepanekut esitades tegutseb komisjon vaid omamoodi vahendajana liikmesriikide seas kokkulepitule. Nn tegelik määruse I lisa muutmise menetlus on aga selline:

1. Ühendkuningriigi ekspordikontrolli organisatsioon, mis on osa ettevõtluse, innovatsiooni ja oskuste ministriumist, kogub kõik rahvusvaheliste režiimide muudatused kokku ja koondab need ühte dokumenti.
2. Seejärel saadetakse see dokument nõukogule ning jagatakse liikmesriikidele.
3. Liikmesriikidel on teatav aeg muudatuste läbivaatamiseks ja märkuste esitamiseks.
4. Küsimust arutatakse nõukogu kahesuguste kaupade töörühmas (DUWP).
5. Kui kõik on I lisa muudatustega nõustunud, tõlgib nõukogu dokumendi ametlikesse keeltesse.
6. Pärast tõlkimist saadetakse lisa projekt komisjonile.
7. Komisjon kannab kokkulepitud muudatused õigusakti ettepanekusse ning lisab seletuskirja.
8. Komisjon kontrollib vajalikke vastuvõtmismenetlusi.
9. Komisjon võtab kogu ettepaneku vastu ja saadab parlamendile ning nõukogule.

Sellest tulenevalt ei ole parlamendil tegelikku võimalust tegutseda selle toimiku juures muutva institutsioonina, nagu nõuab tema kaasseadusandja roll. Kõnealuse määruse tulevase muutmise silmas pidades tuleb parandada ELi kooskõlastatust ja rolli rahvusvahelistes kontrollirežiimides ning tagada, et EL võtaks kõigis tema ainupädevusse kuuluvates küsimustes ühised seisukohad, millel on selge parlamendi toetus.

3. Kokkuvõte

Olukorra parandamiseks peab parlament praegu nõukoguga läbirääkimisi ettepaneku üle võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1334/2000, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollimiseks (raport A7-0028/2011 – KOM(2008)0854 – C7-0062/2010 – 2008/0249(COD)). Siin on parlament kiitnud heaks määruse artikli 1 olulisi muudatusi, mille eesmärk on kohustada komisjoni ja liikmesriike looma turvalist teadete kogumise, edastamise ja säilitamise süsteemi ning kohustada komisjoni teavitama Euroopa

Parlamenti süsteemi toimimisest. Senini on süsteem vaid 2009. aasta määrusega loodud lahendusvõimalus. Süsteemi puhul nähtaks ette veebipõhine juurdepääs andmebaasile, mis sisaldab näiteks ekspordilubadest keeldumisi. Parlament soovib kehtestada ka kahesuguse kasutusega kaupade koordineerimise kohustuse anda igal aastal Euroopa Parlamendile aru, et viimane saaks täita oma kontrollifunktsiooni Euroopa Komisjoni suhtes. Samuti taotleb parlament, et komisjonil oleks kohustus esitada aruandeid rakendamise ja kohaldamise kohta ning hinnata põhjalikult määruse mõju.

Olles veendunud, et eespool nimetatud määrust reformitakse vastavalt Lissaboni lepingu nõuetele saavutamaks liidu kahesuguse kasutusega kaupade raamistikus läbipaistvamat ja demokraatlikumat otsustusmehhanismi, soovib raportöör käsitleda komisjoni ettepanekut esimesel lugemisel.

MENETLUS

Pealkiri	Määruse (EÜ) nr 428/2009 (millega kehtestatakse ühenduse kord kaheksa kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks) muutmise		
Viited	KOM(2010)0509 – C7-0289/2010 – 2010/0262(COD)		
EP-le esitamise kuupäev	27.9.2010		
Vastutav komisjon istungil teada andmise kuupäev	INTA 7.10.2010		
Raportöör(id) nimetamise kuupäev	Vital Moreira 26.1.2011		
Arutamine parlamendikomisjonis	16.3.2011	12.4.2011	23.5.2011
Vastuvõtmise kuupäev	21.6.2011		
Lõpphääletuse tulemus	+: -: 0:	25 1 2	
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	William (The Earl of) Dartmouth, Laima Liucija Andrikiene, Kader Arif, David Campbell Bannerman, Daniel Caspary, Marielle De Sarnez, Christofer Fjellner, Yannick Jadot, Metin Kazak, Bernd Lange, David Martin, Emilio Menéndez del Valle, Vital Moreira, Paul Murphy, Cristiana Muscardini, Godelieve Quisthoudt-Rowohl, Niccolò Rinaldi, Tokia Saïfi, Helmut Scholz, Peter Šťastný, Robert Sturdy, Keith Taylor, Iuliu Winkler, Pablo Zalba Bidegain, Paweł Zalewski		
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Catherine Bearder, George Sabin Cutaș, Mário David, Syed Kamall, Maria Eleni Koppa, Elisabeth Köstinger, Jörg Leichtfried, Inese Vaidere, Jarosław Leszek Wałęsa		
Esitamise kuupäev	29.6.2011		